

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV NANNESTAD KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Nannestad?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Nannestads økonomi fant. Og Nannestad har en interessant tvist: en av landets aller mest sparsommelige kommuner, som likevel ser at sparekontoen tømmes år for år.

Nr. 2

i landet på å drive billig. Nannestad er en av Norges aller mest kostnadseffektive kommuner — og vet det selv

minus 0,6 %

så mye gikk kommunen i underskudd i 2025. Mer penger ut enn inn — og sparekontoen må dekke gapet

«ROBEK?»

kommunedirektørens eget spørsmålstegn: hvis utviklingen fortsetter, kan staten måtte sette kommunen under økonomisk «formynderi» mot 2030

Tenk på kommunen som en husholdning: Nannestad er familien som er kjent for å snu på hver krone — de bruker mindre enn nesten alle naboene på det meste. Men familien vokser raskt: stadig flere barn skal ha skoleplass, flere eldre skal ha omsorg, og det må bygges nytt. Inntektene (skatt og penger fra staten) holder ikke helt tritt, og prisene stiger. Familien har en sparekonto de har bygd opp gjennom mange nøkterne år — men den må nå brukes for å få endene til å møtes, og den krymper fort. Familien har bestemt at de verken vil kutte i pleien av besteforeldrene eller ta opp en ny inntekt (eiendomsskatt). Det er omtrent det som skjer i Nannestad nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Nannestad bruker mindre enn forventet på nesten alt — med ett unntak: barnevern

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Nannestads faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Grunnskole	44 mill. mindre	Drives svært nøkternt — men karakterene (grunnskolepoeng 39,8) er gode
Sosialhjelp m.m.	37 mill. mindre	Billig på kroner — men svakt styrt (se side 4)
Barnehage	33 mill. mindre	Nøktern drift — men på lovpålagt bemanning
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	20 mill. mindre	Under forventet — men dette tallet hoppet mye fra året før (se side 3)
Eldreomsorg og hjemmetjenester	11 mill. mindre	Drives rett over forsvarlighetsgrensa — kan nesten ikke kuttes mer
Administrasjon («byråkratiet»)	10 mill. mindre	Litt under forventet
Barnevern	9 mill. mer	Nannestads eneste «dyre unntak». Les neste side

Det overraskende: Nannestad driver de aller fleste tjenestene *billigere* enn det befolkningen tilsier — så billig at en uavhengig gjennomgang kåret kommunen til nest mest kostnadseffektive i hele landet. Kommunen har til og med regnet ut at den «måtte ha brukt 135 millioner kroner mer i 2024» for å bruke like mye som gjennomsnittet av sammenlignbare kommuner. Spørsmålet er derfor ikke om Nannestad sløser — det gjør kommunen åpenbart ikke — men hvor mye mer den kan stramme inn før tjenestene blir for tynne.

Regnestykket viser altså at Nannestad er en **svært nøktern kommune med ett dyrt unntak: barnevern**. Hvorfor akkurat barnevernet skiller seg ut i motsatt retning, forklarer vi på neste side.

Hvorfor er barnevernet det ene som koster mer enn forventet?

I en kommune som ellers snur på hver krone, stikker barnevernet seg ut: det koster rundt 9 millioner mer enn forventet, år etter år. Det er ikke fordi kommunen er raus — det handler om to ting.

- **Tjenesten er rett og slett dyrere å drive.** Den samme gjennomgangen som kåret Nannestad til nest mest kostnadseffektive kommune, peker ut barnevernet som den **eneste tjenesten som drives mindre effektivt** enn resten. Her finnes det altså, i motsetning til de andre tjenestene, et reelt rom for å jobbe smartere.
- **Tjenesten har vært under press fra tilsyn.** Allerede i 2017 fant staten et lovbrudd knyttet til hvordan kommunen fulgte opp meldinger til barnevernet. En tjeneste som må rette opp og dokumentere mye, blir gjerne også dyrere å drive.

Kort sagt: Barnevernet er dyrt fordi det både drives mindre effektivt enn de andre tjenestene og har stått under tilsynspress. Men dette er også et område der man ikke bare kan «kutte» — barnevern handler om barns sikkerhet, og loven setter klare krav. Rommet ligger i bedre styring, ikke i å gjøre tjenesten tynnere.

Et tall som hopper — og hvorfor: Helsetjenestene gikk på papiret fra å koste 13 millioner *mer* enn forventet i 2024 til 20 millioner *mindre* i 2025 — et hopp på over 30 millioner på ett år. Det høres dramatisk ut, men det er nesten helt sikkert **ikke** et reelt kutt: kommunestyret har uttrykkelig vedtatt at det *ikke* skal kuttes i helse og omsorg. Mest sannsynlig handler det om at kommunen har endret hvordan utgiftene føres i regnskapet og rapporteres til staten — ikke at innbyggerne har fått dårligere helsetilbud. Det er verdt å være klar over, så ingen tror det er spart inn 30 millioner på helse.

Barnevernet er altså ikke et tegn på sløsing, men på en tjeneste som både er litt dyrere å drive og har et forbedringsrom i styringen — og som loven uansett ikke tillater å kutte fritt i.

Sparsommelig — men sparekontoen tømmes

15,7 %

sparekontoen («disposisjonsfondet») målt mot årsinntekten — bygd opp gjennom mange nøkterne år

faller

men kontoen krymper raskt: fra rundt 24,6 % i 2022 til under 19 % i 2024 — og fortsatt nedover

106 %

kommunens lån tilsvarer mer enn en hel årsinntekt — høy og stigende gjeld for å bygge til en voksende befolkning

Her er den ærlige historien. Nannestad *har* spart godt. Men i motsetning til noen rikere kommuner er det ikke et stort «arvefond» bak sparepengene — det er ren sparsommelighet over mange år.

Sparekontoen som tappes

Nannestad har **ingen aksje- eller energifond** i bakhånd. Hele sparekontoen er bygd opp ved å drive billig, år etter år. Problemet er at den nå brukes opp: kommunen går med underskudd (minus 0,6 prosent i 2025), og da må sparepengene dekke gapet. Sparekontoen falt fra rundt 24,6 prosent i 2022 til under 19 prosent i 2024. Kommunedirektøren tegnet dette opp som «kommunekassa er i ferd med å tømmes», og satte til og med et «**ROBEK?**» i framskrivingen mot 2030 — ROBEK er en statlig liste for kommuner som har brukt opp pengene og må settes under økonomisk oppsyn.

Vekst, gjeld og to bundne hender

Hvorfor tømmes kontoen? Ikke på grunn av tap på børsen, men fordi **kommunen vokser raskt**. Flere innbyggere betyr nytt sykehjem, ny ungdomsskole og flere barnehager — og det lånes tungt for å bygge (gjelden tilsvarer mer enn en hel årsinntekt). Samtidig har kommunestyret bundet seg på to måter: det skal **verken kuttes i helse og omsorg** eller innføres **eiendoms- og næringsskatt**. Kommunen har altså låst både den dyreste utgiften og den største mulige nye inntekten — og må finne pengene et tredje sted.

Et varsko fra staten — på et annet område: Selv om sosialhjelp er billig på kroner, fant Statsforvalteren i 2024 et **lovbrudd** ved NAV-kontoret: kontoret fattet ikke alltid skikkelige vedtak om økonomisk rådgivning, og dokumentasjonen var mangelfull. Det lave kostnadsnivået henger altså delvis sammen med en tjeneste som ikke alltid gjør jobben grundig nok. «Billig» er ikke alltid det samme som «godt styrt» — og her må kommunen rydde opp uavhengig av kronene.

Det ærlige bildet er verken «Nannestad er blakk» eller «alt er i skjønneste orden». Det er en sparsommelig, raskt voksende kommune som har brukt opp handlingsrommet sitt på effektiv

drift, og som nå må velge: stramme tjenestene enda tynnere, la sparekontoen tømmes mot ROBEK, eller åpne for nye inntekter den til nå har sagt nei til.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Nannestad et lite **underskudd** (minus 0,6 %) — altså litt mer penger ut enn inn. Da må sparepengene dekke forskjellen.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Nannestad: 15,7 % — bygd opp gjennom mange nøkterne år, men nå fallende.

Kostnadseffektiv

At kommunen får mye tjeneste ut av hver krone. Nannestad er rangert som nr. 2 i landet på dette av en uavhengig gjennomgang (Agenda Kaupang). At kommunen bruker «mindre enn forventet» betyr derfor som regel nøktern, villet drift — ikke at tilbudet er dårlig.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Nannestad rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at kommunen driver det meste under forventet behov, men barnevernet over.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Nannestads gjeld tilsvarer rundt 106 % av en hel årsinntekt — høy og stigende, fordi kommunen bygger mye til en voksende befolkning.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Nannestad har politisk bestemt å la være — en mulig inntekt som ligger ubrukt, samtidig som sparekontoen tappes.

ROBEK

Statens «register over kommuner i økonomisk ubalanse». Havner en kommune her, må den ha statens godkjenning for større økonomiske beslutninger. Kommunedirektøren har satt et spørsmålstegn ved om Nannestad kan ende her mot 2030 hvis utviklingen fortsetter.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Nannestads egne årsrapporter og budsjetter, kommunedirektørens budsjettpresentasjon, statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når barnevern koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at tjenesten både er dyrere å drive og har et forbedringsrom i styringen. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.